

Ref 49

Fråga om avdrag för ränteutgifter som uppkommer till följd av ett koncerninternt förvärv av aktier ska vägras på den grunden att förvärvet inte är väsentligen affärsmässigt motiverat. Förhandsbesked om inkomstskatt.

24 kap. 18 och 19 §§ inkomstskattelagen (1999:1229)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 1 december 2022 följande dom (mål nr 3660-22).

Bakgrund

1. Utgångspunkten är att ränteutgifter är avdragsgilla vid inkomstbeskattningen av en näringsverksamhet. För företag som ingår i en intressegemenskap, t.ex. företag i samma koncern, gäller emellertid vissa begränsningar av rätten till avdrag för ränteutgifter avseende skulder till andra företag i intressegemenskapen. En av dessa begränsningar är att om skulden avser ett förvärv av en delägar rätt från ett annat företag i intressegemenskapen så får avdrag bara göras om förvärvet är väsentligen affärsmässigt motiverat.

2. A AB ingår i den internationella X-koncernen som är verksam inom tillverkningsindustrin. Inom koncernen planeras en omstrukturering som kommer att resultera i att A blir koncernens svenska moderbolag. Som ett led i omstruktureringen kommer A att förvärva samtliga aktier i B AB, som för närvarande är moderbolag i den svenska delen av koncernen, från koncernbolaget C, som är hemmahörande i ett annat EU-land. Betalningen för aktierna kommer att ske dels genom en apportemission motsvarande minst 75 procent av köpeskillingen, dels genom att A utfärdar en räntebärande revers på det kvarvarande beloppet.

3. A ansökte om förhandsbesked för att få veta om reglerna om begränsning av avdragsrätten avseende räntor på skulder till företag i samma intressegemenskap innebär att avdrag ska nekas för de ränteutgifter som uppkommer till följd av det koncerninterna förvärvet av aktierna i B. Av ansökan framgår följande.

4. Det är X-koncernens tidigare förvärv av koncernerna Y, Z och W som ligger till grund för den nu planerade omstruktureringen. Med början 2006 har olika bolag inom X-koncernen successivt förvärvat andelar i Y-koncernens moderbolag B. En del av andelarna i B förvärvades indirekt eftersom Z-koncernen, som förvärvades parallellt, ägde andelar i B. Under 2015 blev B ett helägt bolag inom X-koncernen. Därefter har ägandet av aktierna i B ändrats inom koncernen, dels till följd av en koncernintern försäljning av en del

av aktierna 2016, dels till följd av en fusion 2021 då B:s ena ägarbolag gick upp i sitt moderbolag C. Därefter har C ägt samtliga aktier i B. Under 2021 förvärvade X-koncernen vidare alla aktier i W-koncernens moderbolag.

5. Syftet med den nu aktuella omstruktureringen är att skapa en struktur inom X-koncernen där underkoncernerna i vissa delar samordnas i större utsträckning samtidigt som strukturen medger konkurrens mellan underkoncernerna inom andra områden.

6. Skatterättsnämnden kom fram till att avdrag för ränteutgifter med anledning av det koncerninterna förvärvet av aktier inte kan vägras. Nämnden konstaterade att omstruktureringen är motiverad av organisatoriska skäl och att det av förarbetena och tidigare praxis följer att förvärvet därmed inte är affärsmässigt motiverat i den mening som avses i den aktuella regleringen. Enligt nämnden innebär en tillämpning av svensk intern rätt därför att avdrag inte ska medges. Nämnden fann emellertid att det skulle strida mot etableringsfriheten i EUF-fördraget att vägra A avdrag för ränteutgifterna.

Yrkanden m.m.

7. *Skatteverket* yrkar att förhandsbeskedet ska ändras och att Högsta förvaltningsdomstolen ska besvara frågan med att A ska nekas avdrag för ränteutgifter på skulden till C.

8. *A AB* anser att förhandsbeskedet ska fastställas.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

9. Huvudfrågan i målet är om avdrag för ränteutgifter som uppkommer till följd av ett koncerninternt förvärv av aktier ska vägras på den grunden att förvärvet inte är väsentligen affärsmässigt motiverat.

Rättslig reglering m.m.

10. I 24 kap. 16–20 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) finns bestämmelser om särskild begränsning i avdragsrätten för ränteutgifter på vissa skulder till företag i intressegemenskap.

11. Av 18 § första stycket framgår att ett företag som ingår i en intressegemenskap som huvudregel får dra av ränteutgifter avseende en skuld till ett företag i intressegemenskapen bl.a. om det företag inom intressegemenskapen som faktiskt har rätt till den inkomst som motsvarar ränteutgiften hör hemma i en stat inom EES. Enligt andra stycket gäller dock att avdrag inte får göras om skuldförhållandet uteslutande eller så gott som uteslutande har upp-

kommit för att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån.

12. I 19 § första stycket anges att om en skuld till ett företag i intressegemenskapen avser ett förvärv av en delägarrätt från ett annat företag i intressegemenskapen får avdrag enligt 18 § bara göras om förvärvet är väsentligen affärsmässigt motiverat.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

13. Särskilda regler om avdragsbegränsningar när det gäller räntor på skulder till företag i samma intressegemenskap infördes ursprungligen 2009. Dessa regler tog då endast sikte på skulder som uppkommit vid förvärv av delägarrätter från ett annat företag i intressegemenskapen. Med verkan från och med 2013 breddades tillämpningsområdet för reglerna till att gälla alla skulder till företag i intressegemenskapen. De nuvarande reglerna om ränteavdragsbegränsningar i 24 kap. 16–20 §§ inkomstskattelagen trädde i kraft 2019. Samtidigt infördes även andra typer av ränteavdragsbegränsningar som inte hade funnits tidigare. I och med detta kom reglerna i 24 kap. 16–20 §§ att benämnas de riktade ränteavdragsbegränsningsreglerna.

14. Genom sin ansökan om förhandsbesked vill A få klarhet i om avdrag för ränteutgifter som uppkommer till följd av det koncern-interna förvärvet av aktierna i B kan nekas med stöd av 24 kap. 18 eller 19 §.

15. Räntorna avser en skuld till C som hör hemma i ett annat EU-land. Av lämnade förutsättningar framgår inte annat än att det är C som faktiskt har rätt till ränteinkomsterna. Den beskrivning av omständigheterna kring, och skälen för, den planerade omstruktureringen som har lämnats i ansökan utgör vidare inte grund för att anse att skuldförhållandet ska tillskapas uteslutande eller så gott som uteslutande för att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån. Avdrag för ränteutgifterna ska därmed inte nekas med stöd av 24 kap. 18 §.

16. Frågan är då om avdrag ska vägras med stöd av 24 kap. 19 §.

17. Avdragsbegränsningen i 19 § motsvarar den s.k. ventilen som fanns i såväl 2009 som 2013 års ränteavdragsbegränsningsregler. I 2009 års regler var ventilen utformad som ett undantag från förbudet mot att dra av ränteutgifter som hänförde sig till förvärv av andelar från ett annat företag i intressegemenskapen. Avdrag medgavs om såväl förvärvet av andelarna som den skuld som låg till grund för ränteutgifterna var huvudsakligen affärsmässigt motiverade. Detsamma gällde enligt 2013 års regler, men ventilen utvidgades då till att omfatta även vissa externa förvärv.

18. Till skillnad från ventilen är 19 § inte utformad som ett undantag från ett avdragsförbud utan anger tvärtom de förutsättningar som – utöver de som anges i 18 § – måste vara uppfyllda

för att avdrag ska medges i de fall då skulden avser förvärv av delägarrätter. Den nuvarande regleringen omfattar återigen endast interna förvärv och den grad av affärsmässighet som krävs har sänkts från huvudsakligen till väsentligen.

19. I förarbetena till den nu gällande regleringen anges att de riktade ränteavdragsbegränsningsreglerna ska snävas in till att i princip avse rena missbruksfall (prop. 2017/18:245 s. 2, jfr även s. 176). Syftet med bestämmelsen i 19 § första stycket anges vara att när det gäller förvärv av delägarrätter så ska det inte vara möjligt att undvika att träffas av begränsningen genom att endast visa att skuldförhållandet inte uteslutande eller så gott som uteslutande har uppkommit av skatteplaneringsskäl. Det innebär att ränteutgifterna bara får dras av om förvärvet av delägarrätter är väsentligen affärsmässigt motiverat. Bestämmelsen är avsedd att träffa fall som inte är genuina. Det anges även att vägledning bör hämtas från praxis (HFD 2011 ref. 90) vid prövningen av om ett internt förvärv av delägarrätter är väsentligen affärsmässigt motiverat (a. prop. s. 195 och 366 f.).

20. I HFD 2011 ref. 90 har Högsta förvaltningsdomstolen i fem fall (I–V) prövat förutsättningarna för att tillämpa ventilen i 2009 års regler. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade först att det av förarbetena framgick att ventilen skulle tillämpas restriktivt för att syftet med ränteavdragsbegränsningsreglerna, nämligen att motverka att det svenska skatteunderlaget urholkades, skulle kunna uppnås. För en restriktiv tillämpning talade enligt domstolen också konkurrensskäl, eftersom den som fick tillämpa ventilen fick en lägre skattekostnad i förhållande till den som inte fick avdrag för sin räntekostnad.

21. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade sedan att man vid tillämpningen av bestämmelserna borde skilja mellan organisatoriska och affärsmässiga skäl. Enligt domstolen är en omorganisation oftast en intern angelägenhet som i och för sig kan syfta till att förbättra företagsgruppens konkurrensförmåga, men som inte innebär att en affär genomförs med någon i förhållande till företaget oberoende part. Externa förvärv kan som regel antas ske av affärsmässiga skäl och görs dessutom oftast i konkurrens med andra.

22. I tre av fallen (II–IV) konstaterade Högsta förvaltningsdomstolen att den interna omstruktureringen förvisso var väl motiverad för den verksamhet som bedrevs men att förvärvet inte var affärsmässigt motiverat i den mening som avsågs i ventilen. I ett fall (I) ansågs emellertid ventilen tillämplig vid ett internt förvärv som gjordes i nära anslutning till ett externt förvärv av samma delägarrätter. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att det interna förvärvet framstod tidsmässigt och i övrigt endast som ett led i att foga in det externt förvärvade bolaget i intressegemenskapen.

23. Mot bakgrund av att 19 § bygger på den tidigare ventilen och att uttrycket affärsmässiga skäl har behållits, samt med beaktande

av den hänvisning till HFD 2011 ref. 90 som görs i förarbetena, får rättsfallet anses vara vägledande även vid tolkningen av den nu gällande regleringen. Den uppdelning mellan organisatoriska och affärsmässiga skäl som görs i rättsfallet bör således i princip upprätthållas.

24. Som nämnts var ventilen emellertid utformad som ett undantag från ett ränteavdragsförbud. För att uppnå syftet med lagstiftningen skulle detta undantag tillämpas restriktivt (se punkt 20). I förarbetena till de nu gällande riktade ränteavdragsbegränsningsreglerna uttalas det att syftet med reglerna är att träffa rena missbruksfall (se punkt 19). Med hänsyn till detta bör den relativt restriktiva syn på affärsmässiga skäl som uttryckts i rättsfallet nyanseras något i fråga om det tidsmässiga sambandet mellan ett tidigare externt förvärv och det interna förvärv som 19 § tar sikte på.

25. Högsta förvaltningsdomstolen finner därför att kravet på att ett förvärv av en delägarrätt från ett annat företag i intressegemenskapen ska vara väsentligen affärsmässigt motiverat får anses vara uppfyllt om förvärvet har ett direkt samband med och är föranlett av ett externt förvärv som är affärsmässigt betingat, även om det har förflutit någon tid mellan det föregående externa förvärvet och det interna förvärvet.

26. I det här fallet har det förflutit relativt lång tid mellan de externa förvärven av andelarna i Y-koncernens moderbolag B – de slutfördes under 2015 – och det koncerninterna förvärv av andelarna i bolaget som nu övervägs. Förvärvet av B har dock varit en del av en större process som också har innefattat att Z-koncernen och så småningom W-koncernen har infogats i X-koncernen. Eftersom det här är fråga om en process som typiskt sett är omfattande och komplicerad och som har lett till att flera stora koncerner inom tillverkningsindustrin har slagits samman till en, bör inte tidsutdräkten leda till slutsatsen att det koncerninterna förvärvet inte är väsentligen affärsmässigt motiverat. Det framgår vidare att det nu övervägda förvärvet av andelarna i B inte hade aktualiserats om inte de externa förvärven hade ägt rum.

27. Eftersom de externa förvärven betingats av affärsmässiga skäl och det förvärv som övervägs inom ramen för den aktuella omstruktureringen är föranlett av de externa förvärven får förvärvet anses vara väsentligen affärsmässigt motiverat. Avdrag för ränteutgifterna ska därmed inte heller nekas med stöd av 24 kap. 19 §.

28. Förhandsbeskedet ska därför fastställas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer Skatterättsnämndens förhandsbesked.

Högsta förvaltningsdomstolen förordnar att bestämmelserna om sekretess i 27 kap. 1 och 4 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämpliga på uppgifter som har tagits in i bilagan till detta avgörande.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Ståhl, Askersjö, von Essen* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren *Jonas Ljungberg*.

Skatterättsnämnden (2022-05-13, *Eng, ordförande, Pettersson, Bengtsson [skiljaktig motivering], Dahlberg, Pålsson [skiljaktig motivering], Sundin och Werkell [skiljaktig motivering]*):

Förhandsbesked

Avdrag för ränteutgifter med anledning av det koncerninterna förvärvet av aktier kan inte vägras.

Skatterättsnämndens bedömning

Inledningsvis kan konstateras att transaktionen som ska bedömas i detta ärende gäller två företag som ingår i en och samma intressegemenskap och en prövning av reglerna om avdragsbegränsning för ränteutgifter i 24 kap. 18–20 §§ inkomstskattelagen därmed blir aktuell.

Utifrån den lämnade beskrivningen i ärendet gäller vidare att C är ett konventionellt beskattat bolag [hemmahörande i annat EU-land] vilket innebär att förutsättningar för avdrag föreligger enligt 24 kap. 18 § första stycket om inte annat följer av lagrummets andra stycke eller av 19 §.

Eftersom det hade funnits koncernbidragsrätt mellan C och A om C hade haft hemvist i Sverige kan, såsom parterna samstämmt funnit, avdrag enligt praxis inte heller vägras med stöd av 18 § andra stycket (se HFD 2021 ref. 68).

Beträffande frågan om A:s förvärv av aktierna i B omfattas av den begränsande regeln i 24 kap. 19 § bör följande beaktas.

A har i sin ansökan om förhandsbesked redogjort för det aktuella förvärvets bevekelsegrunder och det saknas anledning att ifrågasätta vad som anförts om omstruktureringens synergieffekter, minskning av administrativa kostnader m.m. Detta talar starkt för att A:s förvärv av aktierna i B inte utgör ett sådant fall som den aktuella bestämmelsen är avsedd att träffa, dvs. fall som inte är genuina (prop. 2017/18:245 s. 366 f.)

Lagrummet i fråga är visserligen nytt, men dess innehåll motsvarar till viss del en bestämmelse i bl.a. 2013 års regelverk (24 kap. 10 e § andra stycket). Dock med den skillnaden att graden av affärsmässighet som krävs för att avdrag inte ska kunna vägras har sänkts från ”huvudsakligen” till ”väsentligen”. Även detta och att 2019 års regelverk i stort är avsett att träffa rena missbruksfall skulle kunna tala för att det saknas grund för att vägra A avdrag för aktuell ränteutgift.

I förarbetena finns emellertid klara hänvisningar till tidigare praxis om vad som är avsett att gälla vid prövning av om ett internt förvärv av del-

ägarrätter är väsentligen affärsmässigt motiverat (se t.ex. a. prop. s. 367). I lagstiftningsarbetet har man med andra ord tydligt visat att man även i 2019 års regler gällande interna förvärv av delägarrätter vill upprätthålla en ordning med en skillnad mellan organisatoriska och affärsmässiga skäl och att interna förvärv av nu aktuellt slag enligt den ordningen inte är affärsmässigt motiverade.

Även uttalanden i förarbetena gällande möjligheten till tillskott vid internt finansierade förvärv visar att lagstiftaren ansett att avdrag inte ska medges för den nu aktuella ränteutgiften (a. prop. s. 191).

Det ovan anförda innebär att en prövning måste göras av hur ett beslut enligt 24 kap. 19 § att vägra A avdrag för ränteutgifter med anledning av förvärvet av aktierna i B förhåller sig till EUF-fördraget.

Det ligger då närmast till hands att pröva om de bedömningar som tidigare gjorts i Lexel-målet¹ och HFD 2021 ref. 68 avseende undantagsregeln i 2013 respektive 2019 års regelverk också gör sig gällande i detta sammanhang. Frågan blir alltså om bestämmelsen innebär en inskränkning av etableringsfriheten som inte kan motiveras om den tillämpas på räntebetalningar till bolag i andra medlemsstater i situationer då de inblandade bolagen skulle ha omfattats av bestämmelserna om koncernbidrag om båda bolagen hade varit svenska.

Utgångspunkten i dessa avgöranden är förekomsten av skatteförmåner i en gränsöverskridande situation och att regelverket inte är tillämpligt mellan svenska företag som omfattas av koncernbidragsreglerna.

Såsom Skatteverket påpekar anges visserligen inget uttryckligen om skatteförmåner i lagtexten i 24 kap. 19 §. Eftersom regelns syfte är att motverka skatteplanering innebär emellertid en prövning av bestämmelsen att man måste väga affärsmässiga skäl mot skäl som ligger inom ramen för det som regeln avser att motverka, dvs. skatteförmåner. Det finns mot den bakgrunden ingen anledning att ha någon annan utgångspunkt vid prövningen av den begränsande regeln i 24 kap. 19 §.

Vidare kan konstateras att nu aktuell bestämmelse, på motsvarande sätt som gäller för undantagsregeln i 2013 och 2019 års regelverk, i praktiken riktar sig mot gränsöverskridande situationer eftersom möjligheten att utbyta koncernbidrag finns för svenska bolag inom intressegemenskaper. Därmed uppkommer enligt Skatterättsnämndens mening även vid tillämpning av 24 kap. 19 § skillnader i behandlingen av jämförbara situationer som endast kan motiveras om det finns tvingande skäl av allmänintresse (jfr punkterna 35–44 i Lexel-målet).

På motsvarande sätt som gäller för undantagsregeln i 24 kap. 18 § andra stycket kan, som detta ärende inte minst visar, den begränsande regeln i 19 § komma att omfatta transaktioner som genomförs på marknadsmässiga villkor och som inte utgör rent konstlade eller fiktiva upplägg. Vidare kan konstateras att syftet med denna bestämmelse inte skiljer sig mot syftet med undantagsregeln. Det finns under sådana omständigheter inte någon grund för att nu göra en annan bedömning beträffande frågan om skillnaderna kan motiveras av tvingande skäl än den som Högsta förvaltnings-

¹ Lexel, C-484/19, EU:C:2021:34 (red. anm.)

domstolen har gjort i sin prövning av denna fråga gällande undantagsregeln (se punkterna 30–37 i HFD 2021 ref. 68).

Det ovan anförda innebär att det skulle strida mot etableringsfriheten i EUF-fördraget om A vägrades avdrag för ränteutgifter som uppkommer vid det koncerninterna förvärvet av aktierna i B.

Bengtsson, Pålsson och Werkell var skiljaktiga avseende motiveringen och anförde:

Vi är eniga med övriga om att A ska medges avdrag för de ränteutgifter som frågan gäller. Vi delar också majoritetens och parternas uppfattning att avdrag inte kan vägras med hänvisning till 24 kap. 18 § inkomstskattelagen. Vi har emellertid en avvikande uppfattning när det gäller om bestämmelsen i 24 kap. 19 § hindrar att avdrag medges eller inte. Vi anser att redan den interna rätten ger A rätt till avdrag och att det således i ett fall som det förevarande inte är avgörande för avdragsrätten om det är frågan om en gränsöverskridande transaktion eller inte.

Skälen för vår uppfattning är följande.

Det är i och för sig riktigt att det finns en fast etablerad praxis som gäller en tidigare bestämmelse (24 kap. 10 § e) som hade likartad lydelse och konstruktion (se HFD 2011 ref. 90). Det finns emellertid också en betydande skillnad mellan den tidigare och den nu aktuella bestämmelsen eftersom kravet på affärsmässighet numera sätts lägre. Någon bundenhet till det tidigare avgörandet finns därför inte. I förarbetena finns visserligen stöd för att lagstiftaren ansett att äldre praxis och principer fortfarande ska gälla. Av samma förarbeten får emellertid också anses framgå att reglerna är avsedda att träffa aggressiv skatteplanering och inte sedvanlig affärsverksamhet. Så blir det knappast om reglerna tillämpas så, att alla skulder som uppstått i samband med interna omstruktureringar anses ha uppkommit av andra än affärsmässiga skäl. Förarbetena är således svåra att tolka och motstridiga och kan inte ges en sådan tyngd att de nu hindrar en utveckling av ny praxis som är mer i linje med hur lagstiftningen i stort har ändrats och med utvecklingen på det internationella området.

I stället för att överföra principerna i äldre praxis till den nya lagstiftningen bör man enligt vår mening vid tillämpningen av de nya reglerna pröva om omstruktureringen i sig, hur den genomförts och finansierats betingas av andra kommersiella skäl än att minska skattekostnaden. Vid en sådan prövning måste företaget naturligtvis på ett övertygande sätt förklara och visa varför omstruktureringen behövdes och varför tillskott inte var ett alternativ till intern lånefinansiering. De samband som Högsta förvaltningsdomstolen tidigare pekat på är då naturligtvis fortfarande av stort intresse. Av särskild betydelse är vidare om det finns en skatteförmån, hur stor den är och hur länge bolaget kan förväntas dra nytta av den. Även om detta inte framgår av lagtexten följer det av att det faktiskt är fråga om en skatteflyktsbestämmelse och inget annat.

I förevarande fall kan det enligt vår mening utifrån de uppgifter A lämnat inte finnas någon tvekan om att det är frågan om omstruktureringen av verksamheten i koncernen som tydligt drivs av reella kommersiella behov och alltså i sig inte har något med skatteplanering att göra. Lånefinansieringen utgör en liten del av det totala finansieringsbehovet och den skatteförmån som uppstår är begränsad och kortvarig. Det är naturligtvis för en utomstående svårt att bedöma varför inte all finansiering kunnat

HFD 2022

Ref 49

lösas med tillskott men om rätten till avdrag faller så fort någon del av en omstrukturering finansieras genom lån kommer reglerna att leda till begränsningar i avdragsrätten som knappast kan motiveras utifrån skatteflyktsskäl.

Av det som anförts anser vi att förvärvet är väsentligen affärsmässigt motiverat. En motsatt bedömning i förevarande fall hade vidare enligt vår mening inte gått att förena med den krav som följer av EU-rätten.